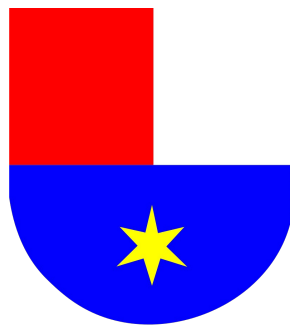

Rea Richard
Kritische Erfgoedstudies
Academiejaar 2018-2019

Gender, nationalisme, identiteit en immaterieel cultureel erfgoed

Međimurska popevka, a Folksong from Međimurje

1. Inleiding

De Kroatische provincie Medimurje diende met succes een aanvraag in bij UNESCO om op de representatieve lijst van Immaterieel Cultureel Erfgoed van de mensheid te komen met *Međimurska popevka*. In het eerste deel geef ik achtergrondinformatie over de regio en het type van immaterieel erfgoed. Het volgende deel bevat een kritische evaluatie van de nominatie en de beslissing om popevka in te schrijven op de representatieve lijst. Ik overloop ook enkele van de nieuwe en reeds bestaande borgingsmethodes en licht toe waar ik verbetering nodig acht. Tenslotte vat ik mijn bevindingen samen in een kort besluit.

2. Međimurska popevka, a Folksong from Međimurje

2.1 Međimurska županija [medʑimurskaʑ župānija]

Međimurska županija of *Međimurje* (figuur 1) is een provincie in het noordwesten van Kroatië, gelegen tussen de rivieren Drava en Mura, met als hoofdstad Cakovec. Het gebied Međimurje loopt tot over de grenzen van Kroatië met Slovenië en Hongarije. Het zuidoostelijk deel, *Dolnje* of Neder- Međimurje, is opgebouwd uit een lang stuk land dat op veel plekken sterk bewaterd is. In het noordwesten grenst Međimurje aan uitlopers van de Alpen en door zijn hoger gelegen ligging noemen de inwoners het *Gornje* of Hoog- Međimurje. Dit gebied is bedekt met bossen, weiden, wijn- en boomgaarden. Neder- Međimurje bestaat eerder uit landbouwzones, met onder andere mais-, graan en aardappelvelden. In de volkscultuur wordt de provincie daarom ook wel de 'Tuin van Kroatië' genoemd.

Međimurje is bewoond sinds het Neolithicum en vanaf de eerste eeuw werd het gekoloniseerd door de Romeinen. Het gebied maakte deel uit van de Romeinse provincie Pannonië. Tijdens de vroege Middeleeuwen bezetten eerst verschillende Slavische stammen de regio waarna het deel werd van het Hongaarse Koninkrijk in 896 tot 1920. Daarna was Međimurje een provincie in het voormalige Joegoslavië (de staat van de Slovenen, Kroaten en de Serviërs). In 1991 werd de Republiek van Kroatië onafhankelijk.

De bevolking van Međimurje bestaat voor het grootste deel uit etnische Kroaten, maar er is ook een grote minderheidsgroep van Roma-zigeuners. Een derde van de Kroatische Roma-populatie woont in deze provincie. De gehele bevolking daalt fors, net als in andere rurale gebieden van Kroatië, door emigratie naar grote steden zoals Zagreb en het buitenland. Ondanks de toenemende vergrijzing is de bevolking van Međimurje jonger dan in de rest van Kroatië (Međimurska županija, *History of Croatia* 2015).

2.2 Popevka

Međimurska popevka betekent letterlijk 'volksliedje van Međimurje' en maakt volgens de bevolking een groot deel uit van de lokale tradities. Het gaat om een specifieke vorm van zang die historisch enkel door vrouwen beoefend werd. Tegenwoordig zingen mannen en kinderen ook popevka. Oorspronkelijk was het een solistisch genre maar nu kan het zowel vocaal, vocaal-instrumentaal, instrumentaal, monofonisch als multivocaal gebracht worden. Soms wordt de muziek begeleid door dansers of gebruikt als muziek bij dansstukken (Marusic 2018).

Popveka is een lied dat opgebouwd is uit verschillende strofes en gezongen wordt volgens een specifieke harmonie (fig. 2). Kenners delen de liederen in volgens de tekst maar de thema's van

popevka zijn altijd melancholisch van aard: liefde, humor, religie en andere emotionele levensgebeurtenissen worden bezongen (Marusic 2018).

Iedereen die in Međimurje woont komt vroeg of laat in contact met Međimurska popevka. Veel festiviteiten, feesten en socio-culturele bijeenkomsten worden opgeluisterd door de traditionele gezangen. De geschiedenis van de popevka gaat terug tot de zestiende eeuw en tot in de negentiende eeuw werden de liedjes gezongen zonder begeleiding van een instrument.

Zowel de hedendaagse als de oudere stukken worden op dezelfde traditionele manier gebracht en hebben vergelijkbare teksten en thema's (Marusic 2018). De oudste liedjes behandelen mythologische thema's en worden gezongen in een natuurlijke toonaard, de nieuwe versies gaan over hedendaagse gebeurtenissen en personen. Tegenwoordig zijn er nog ongeveer vijftig bekende popevka-zangers. Van hen wordt verwacht dat ze de traditie overbrengen naar de volgende generaties. In Međimurje zijn verschillende verenigingen en folkore-groepen actief die Međimurska popevka in hun optredens verwerken (Marusic 2018).

2.3 Nominatie van Kroatië met Međimurska popevka, voor de inschrijving op de representatieve lijst van immaterieel cultureel erfgoed van de mensheid, UNESCO

2.3.1 Algemeen

In dit deel analyseer ik de argumentatie van het nominatieformulier via drie 'probleemstellingen'. Ik heb het over de rol van de vrouw in volksliederen, het gebruik/ misbruik van nationalisme en volksmuziek bij de uitsluiting van minderheidspopulaties zoals Roma-zigeuners en de verstarring die kan optreden bij de borging van dit type van immaterieel erfgoed. Vervolgens bekijk ik kritisch de borgingsmethodes voorgesteld door de betrokken partijen. Ik evalueer ook nog de beslissing van het Committee van UNESCO.

2.3.2 Drie probleemstellingen

In het eerste deel van het nominatie-formulier, '*Identification and definition of the element*', legt Kroatië uit waarom Međimurska popevka bestaat uit immaterieel cultureel erfgoed en in welk domein de uiteindelijke inschrijving plaatsvindt ("oral traditions and expressions, including language as a vehicle of the intangible cultural heritage" en "performing arts") (UNESCO, Nomination file No. 001396 for inscription of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, pp.3). In punt V van dat hoofdstuk moet de deelnemer verduidelijken of de inschrijving van het erfgoed compatibel is met de mensenrechten en of er rekening gehouden wordt met alle gemeenschappen, groepen, individuele mensen en duurzame ontwikkeling:

"Is there any part of the element that is not compatible with existing international human rights instruments or with the requirement of mutual respect among communities, groups and individuals, or with sustainable development?" (UNESCO, Nomination file No. 001396 for inscription of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, pp. 5)

Het antwoord van Kroatië op deze vraag is driedelig ("three aspects should be singled out") en symboliseert de socio-culturele problematiek die ik hier wil toelichten (UNESCO, Nomination file No. 001396 for inscription of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, pp. 5). De vertegenwoordigers van de nominatie hebben het eerst over de **rol van de vrouw** in popevka. Vrouwen zijn de belangrijkste uitvoerders van de gezangen, zijn vaak het onderwerp in de

liedteksten, ze worden voorgesteld als zijnde zowel sterk als zacht en het vertelstandpunt van de liederen is meestal vrouwelijk van aard: "women are at the foreground of popevka as its most visible and respected bearers" (UNESCO, Nomination file No. 001396 for inscription of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, pp. 5). Op het eerste zicht is dit positief en lijkt er geen vuiltje aan de lucht. Bij nader onderzoek blijkt dit echter niet zo eenvoudig te zijn. De rol van de vrouw in volksliedjes van over heel de wereld is een veel besproken onderwerp. Historisch gezien zijn vrouwen inderdaad de performers en het thema van popevka, maar zijn ze bijna nooit de arrangeur, producent of tekstschrijver en ook de instrumenten werden traditioneel door mannen bespeeld (Ceribasic 2000, pp. 222) (figuur 3).

Als vergelijking bespreek ik kort de volksmuziek uit de Gorale of Podhale, een regio in het berggebied (Tatras) in Polen (figuur 4). De legendes waarop de liedjes uit Gorale gebaseerd zijn, gaan over helden en dappere mannen. Dit is vergelijkbaar met de mythologische thema's uit de oudere popevka. Ook in deze liedjes wordt de schoonheid van het landschap verbonden met de dapperheid van mannen: "the prominence of these mountains in Gorale life and imagination has resulted in a mythology and an expressive culture around themes of heroism, stamina and ingenuity" (Wrzen 2015, pp. 130). Deze op mannen gerichte kunstvorm evolueerde uiteindelijk naar een muziekvorm waarin ook vrouwen hun expressie kwijt konden en ontsnapten aan de dagdagelijkse huiselijke klussen: " this singing has allowed women to exercise some musical authority and define a performative space" (Wrzen 2015, pp. 131). In haar zang kon de vrouw uitdrukken wat in woorden misschien niet kon of mocht: "if you don't want to tell me, then sing it to me" (Wrzen 2015, pp. 133). De hedendaagse versies van popevka zijn eveneens gebaseerd op liederen die bedoeld waren om buiten, in het landschap, te zingen, terwijl de vrouwen op het land werkten:

"By casting their voices through the fields, hills and valleys around them, women performatively reach into and connect with their natural environment [...] At the same time, they also ensure that they are heard, just as the mountains are always seen" (Wrzen 2015, pp. 134).

Tegenwoordig kan men de prominente rol van de vrouw in popevka inderdaad niet meer wegdenken, maar de redenen hiervoor, zowel negatief als positief, moeten meer benadrukt worden bij de beschrijving van popevka en bij de borgingsmethoden.

Een donkerder deel van de geschiedenis van volksliedjes speelt zich af tijdens de Joegoslavische volksoorlog. De herschreven volksliedjes werden, zowel langs Servische als Kroatische kant, misbruikt door oorlogsmisdadigers als achtergrondmuziek bij wandaden tegen vrouwen en kinderen: " It was not unusual for newly composed folk music to accompany incidents of rape [...] and castration" (Ceribasic 2000, pp. 223). Nationalistische propaganda werd door beide volkeren verstoep in de tekst van verschillende liederen. Dit deel van de geschiedenis van Kroatië moet ook aan bod moet komen bij de borging van popevka. Het is belangrijk dat de komende generaties weten dat ook dit zwarte hoofdstuk deel uitmaakt van hun geschiedenis.

Met het misbruik van volksliedjes voor nationalistische doeleinden ben ik aangekomen bij de volgende probleemstelling. Het tweede deel van het antwoord op vraag V gaat over de **vorming van een eigen identiteit**, samenhangendheid en vriendschap voor elkaar en de gemeenschap: " Popevka helps people to grow independently, build positive perceptions of themselves, foster friendships, socialize, gain a feeling of kinship and belonging" (UNESCO, Nomination file No. 001396 for inscription of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, pp. 5) De muziek begeleid

inderdaad allerlei festiviteiten en laat mensen samenkomen. Dit is bevorderlijk voor de gemeenschapsvorming en geeft mensen een plek in de maatschappij. De keerzijde van de medaille is echter dat de teksten en de liederen kunnen misbruikt worden bij een extreme vorm van nationalisme en uitsluiting met zich kunnen meebrengen. In de verkeerde handen wordt het het erfgoed van 'de ene' en niet meer van 'de andere', een soort verplichte identiteit als je er wil bij horen: "Heritage attests our identity and affirms our worth. When the patriot upholds "my country, right or wrong," heritage tells him it is always right" (Lowenthal 1998, pp. 8).

Međimurje kent namelijk een minderheidsbevolking van Roma-zigeuners die geen deel uitmaken van de tradities en gebruiken van popevka. Ondanks de positieve socio-economische ontwikkeling van Međimurje bevindt de Roma-gemeenschap zich in een sociaal en ruimtelijk gesegregeerde positie (Kliček & Lončar 2016, pp. 227). Ze wonen verdeeld over de hele provincie, maar lokaal gezien bevinden de Roma-nederzettingen zich in de rurale periferie, afgescheiden van de rest van de bevolking (Kliček & Lončar 2016, pp. 228) (figuur 5). De werkloosheid -en armoedecijfers onder deze gemeenschappen zijn veel hoger dan van andere Kroaten. Ook de scholing van Roma-kinderen ligt veel lager dan bij hun Kroatische leeftijdsgenoten.

Een bijkomstig probleem voor Roma's in heel Europa is de erkenning van 'hun' erfgoed: "Heritage, as configured to represent national folk culture, excludes Roma as well as other minorities in part because of its reliance on bounded notions of one national organic folk community" (Silverman, 2014, pp. 125). De Roma-gemeenschap is officieel staatloos en kan momenteel moeilijk aankloppen bij verenigingen zoals UNESCO omdat ze geen 'land' hebben dat hun erfgoed kan veiligstellen. De mensenrechten van Roma's worden in heel Europa regelmatig met de voeten getreden, het bestaan van een eigen cultuur wordt genegeerd en ze worden buitengesloten van de categorie 'natie': "states, global markets, human right activists and international institutions like UNESCO ignore, erase, or reframe Romani culture" (Silverman 2014, pp. 125) Ondanks de populariteit van 'zigeunermuziek' bestaat zowel in de populaire als wetenschappelijke cultuur het idee dat Roma geen folklore of erfgoed zouden hebben: "They are known as inveterate borrowers, appropriators and 'cultural sponges' who take the 'hosts' music' and sell it back with gypsy style, Gypsies corrupt not only national music of various countries but also new music" (Silverman 2014, pp. 126). Zo kwam zigeunermuziek in de ogen van de critici lijnrecht tegenover de 'authentieke volksmuziek' te staan. Dit klopt natuurlijk helemaal niet, in werkelijkheid beïnvloeden alle muziekgenres, waar ze met elkaar in contact komen, elkaar.

Voorbeelden van dit probleem vinden we bijvoorbeeld in Bulgarije en Macedonië. In de 19de eeuw, bij de vorming van verschillende nieuwe nationale staten, ging er plots heel veel aandacht naar erfgoed, traditie en volkscultuur. Deze termen werden belangrijk omdat ze ervoor moesten zorgen dat de nieuwe natie naar buiten kon komen als een nieuw geheel. In de Balkan-staten wilde men zich zo onderscheiden als een homogeen volk, maar tegelijkertijd werden de Roma's, die al sinds de 14de eeuw aanwezig waren in deze gebieden, uitgesloten. In Bulgarije werd, net als in de rest van Centraal- en Oost-Europa muziek gebruikt om de eigen volkscultuur te bewieroken: "Folklore emerged at the nexus of valorizing peasant culture; the preoccupation with language/ dialects, rural life and regional variation surfaced in music, especially in collections of rural folk song texts" (Silverman 2014, pp. 140). De Roma-gemeenschap werd echter nooit meegeteld wanneer het ging over 'volkscultuur' of 'rurale tradities'. De Bulgaarse autoriteiten verboden in 1984 zelfs het spelen van typische Roma-muziek: "the new genre called 'wedding

music' was seen as the culprit for the decline in folk music" (Silverman 2014, pp. 141). De muziek werd ook beschouwd als een bedreiging voor het socialistische gedachtengoed. Jongeren van verschillende achtergronden kwamen namelijk in grote getallen samen om muziek te maken en te feesten in plaats van dienstbaar te zijn voor de staat: "it was unofficial, countercultural and even subversive" (Silverman 2014, pp. 140).

Ik vond in de literatuur geen voorbeeld van 'muzikale' uitsluiting van de Roma-gemeenschap in Medimurje. Toch vind ik dat de Kroatische autoriteiten zich bewust moeten zijn van het probleem dat zich kan stellen. De Roma's nemen nu een gemarginaliseerde positie in in het gebied en het zou de gemeenschap ten goede komen als ook hun erfgoed en hun invloed op lokale muziekgenres erkend wordt. De autoriteiten in de provincie zijn zich wel niet helemaal onbewust van de problematiek. Het tweede deel van het nominatie-formulier gaat over de manier waarop bewustzijn en zichtbaarheid rond Međimurska popevka kan gecreëerd worden. Punt III van dit deel, "How can inscription encourage dialogue among communities, groups and individuals", peilt naar de betrokkenheid van andere gemeenschappen bij de borging van popevka. Het antwoord op deze vraag luidt als volgt: "the inscription of popevka can encourage other communities in Međimurje and Croatia to improve safeguarding of their ICH (e.g. Roma community as the largest ethnic minority in Međimurje)" (UNESCO, Nominatie file No. 001396 for inscription of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, pp. 6). De nominatie van Međimurje kan anderen motiveren om hetzelfde te doen. Alleen is de vraag of dit niet best actief aangemoedigd wordt?

Het derde deel van het antwoord op vraag V gaat over de weerstand die popevka bood aan de **verschillende transformaties doorheen de tijd**. Volgens de betrokken gemeenschap traden de veranderingen op uit noodzaak en door de beoefenaars zelf, zonder dat de tradities verloren gingen. Kan dit zo blijven als Međimurska popevka ingeschreven staat op de representatieve lijst en officieel internationaal immaterieel erfgoed wordt? Sommige wetenschappers opperen namelijk dat de creatie van erfgoed ontstaat uit het verlangen dat optreedt bij verlies van plaats en identiteit in de maatschappij: "loss of a sense of place creates a need to develop and consume heritage products that bridge what people perceive to be an ever increasing gap between past and present" (Harrison 2010, pp. 25). Het gevaar hierbij is dat er verstarring optreedt van het erfgoed, dat we een geconstrueerde versie krijgen van wat ooit een levende, veranderende vorm van volksmuziek was: "paradoxically the more people attempt to know the past, the further they distance themselves from it as they replace the reality of the past with an idealised version that looks more like their own reality" (Harrison 2010, pp. 25). Als men bij de borging van popevka niet oppast krijgt men een verstarring van de immaterialiteit en worden de uitvoerders zingende en dansende poppetjes, die niet meer goed weten waar ze mee bezig zijn.

2.3.3 Voorgestelde borgingsmethodes

Het derde deel van het nominatie-formulier (Safeguarding Measures) gaat over de manier waarop Međimurje zijn immaterieel cultureel erfgoed wil borgen voor de toekomst. In dit hoofdstuk onderzoek ik welke methodes kunnen aangepast of uitgebreid worden om tegemoet te komen aan bovenstaande problematieken. Men kan aan borging doen op verschillende niveau's, het eerste en belangrijkste niveau is de gemeenschap zelf. De 'uitvoerders' van popevka hebben het meeste invloed op het voortbestaan van hun immaterieel erfgoed. Daarom vraagt UNESCO in de eerste plaats naar de methoden die in het verleden al toegepast werden. Die borgingsmethodes bestaan vooral uit het organiseren van festivals en het oprichten van

verenigingen die Međimurska popevka brengen en bestuderen: "the organization of bearers into associations is crucial [...] such organisations are widespread in Croatia. Second, the viability is ensured in view of specialized festivals" (UNESCO, Nomination file No. 001396 for inscription of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, pp. 7). In het verleden deed men ook al pogingen om de liedjes op te nemen en neer te schrijven. De bekende etnomusicoloog Vinko Zganec uit Međimurje archiveerde meer dan 3000 volksliedjes (figuur 6). Men probeert ook meer popevka te laten horen op de lokale radio-zenders. Op het bestuurlijke niveau steunt het Kroatisch Ministerie van Cultuur de lokale autoriteiten en verenigingen financieel.

De nieuw voorgestelde methodes bestaan uit vijf werkvelden: "educational activities", "continuous field research, documentation and archiving", "raising awareness", "participation in the design and monitoring of activities" and "CENEKUM". (UNESCO, Nomination file No. 001396 for inscription of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, pp. 8). **CENUKUM** (Centre of the Intangible Culture of Međimurje) wordt speciaal opgericht als overkoepelende organisatie voor alle individuen, verenigingen en autoriteiten die zich nu bezig houden met popevka: "CENEKUM is expected to serve as a space that encourages dialogue of **all bearers and other parties**". Dit centrum is de ideale plek om aan gemeenschapswerking te doen. De betrokken partijen kunnen hier workshops organiseren, debatten laten doorgaan, optredens geven,... en de organisatie kan een platform worden voor de dialoog tussen alle betrokken autoriteiten en gemeenschappen. Het is ook van belang dat er plaats is in deze ruimte voor mensen van andere gemeenschappen, bijvoorbeeld de Roma-zigeuners. Zo zou men festivals kunnen laten doorgaan waar beide groepen een plaats krijgen.

Wat **onderwijs** betreft stellen de betrokken partijen oa voor om immaterieel cultureel erfgoed een vast onderdeel te maken van het curriculum: "the idea is to include ICH as a mandatory subject" (UNESCO, Nomination file No. 001396 for inscription of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, pp.9). Dit lijkt me een goed idee, alleen moeten de onderwijs – autoriteiten zich bewust zijn van de gender-problematiek en de volledige geschiedenis van volksliedjes aan bod laten komen. Het is goed dat men reeds heel jonge kinderen in contact wil brengen met Međimurska popevka, zowel binnen als buiten de schooluren. Wel moet men oppassen dat het erfgoed niet deel gaat uitmaken van een set nationalistische idealen: "it would be advisable to increase the presence of popevka [...] in regular classes dedicated to nature and society, music culture, Croatian language and physical education and health culture" (UNESCO, Nomination file No. 001396 for inscription of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, pp. 9).

Om de **zichtbaarheid** van Međimurska popevka **te promoten** kan Međimurje nog heel wat verbeteren aan de aanwezigheid van popevka op sociale en digitale media. Een eigen facebookpagina, een blog, een hedendaagse website en podcast zijn maar enkele van de vele mogelijkheden die bestaan om de gemeenschap en het grotere publiek in contact te brengen met het immaterieel cultureel erfgoed. Zoals aangehaald in het nominatieformulier kan dit de 'verstarring' van popevka tegengaan en de leefbaarheid vergroten: " it is vital to raise awareness of the importance of the free flow of ideas in the public domain, which have not been recognized by the current Croatian legislative, while being of great importance for the viability of popevka" (UNESCO, Nomination file No. 001396 for inscription of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, pp. 8).

2.3.2 De beslissing van het Committee

Het Committee besliste dat de nominatie van Međimurska popevka voldeed aan de vooropgestelde eisen en dat het mocht ingeschreven worden op de representatieve lijst. Dit is wat mij betreft correct, alleen zijn er enkele problematieken waar de betrokken partijen rekening mee moeten houden. Het eerste criterium om over te gaan tot inschrijving gaat over de definitie van het immaterieel cultureel erfgoed. Het Committee zegt hierover dat Međimurska popevka een cruciaal onderdeel is van het alledaagse leven van de mensen in Međimurje en dat de liederen een hoeksteen zijn van hun identiteit. Belangrijk zijn ook de evenementen rond popevka omdat ze een sociale rol vervullen in het leven van de inwoners. Dit klopt uiteraard enkel voor het Kroatische deel van de bevolking, voor de grote minderheidsgroep van Roma-zigeuners geldt dit niet. Zij kunnen hun eigen immaterieel erfgoed niet beschermen en dreigen verder uitgesloten te worden van culturele activiteiten. Terwijl het net de bedoeling is van UNESCO om immaterieel cultureel erfgoed inclusief te laten zijn:

“we may share expressions of intangible cultural heritage that are similar to those practised by others. Whether they are from the neighbouring village, from a city on the opposite side of the world, **or have been adapted by peoples who have migrated and settled in a different region, they all are intangible cultural heritage** they have been passed from one generation to another, have evolved in response to their environments and they contribute to giving us a sense of identity and continuity, providing a link from our past, through the present, and into our future” (Unesco, *What is Intangible Cultural Heritage?* 2018, pp 4).

Over de rol van de vrouw zegt het Committee dat vrouwen een centrale rol blijven behouden en dat ze medeverantwoordelijk zijn voor het overbrengen van popevka. Dat is op dit moment zo, maar de volledige geschiedenis van de rol van de vrouw in volksliedjes moet ook meegegeven worden aan de volgende generaties. In de laatste versie van de conventie betreffende de borging van het immaterieel cultureel erfgoed is er een heel hoofdstuk aan gender-gelijkheid besteed:

“states parties shall endeavour to foster the contributions of intangible cultural heritage and its safeguarding to **greater gender equality and to eliminating gender- based discrimination while recognizing that communities and groups pass on their values, norms and expectations** related to gender through intangible cultural heritage and it is, therefore, a privileged context in which group and community members’ gender identities are shaped” (UNESCO, *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*, 2018, pp. 181)

Het tweede criterium gaat over de voortdurende evolutie die Međimurska popevka doorgaat. De liederen zijn rijk en gevarieerd en bevatten wijsheid die alleen via muziek en kunst kan gecommuniceerd worden. Ze dragen zo bij tot de menselijke creativiteit en culturele diversiteit. Alleen moeten de betrokken partijen erop letten dat popevka niet verstard raakt door de inschrijving en dat de teksten levend en hedendaags blijven. De volksliederen mogen in geen geval een geïdealiseerde en geconstrueerde versie van zichzelf worden:

“**Traditional, contemporary and living at the same time:** intangible cultural heritage does not only represent inherited traditions from the past but also contemporary rural and urban practices in which diverse cultural groups take part” (Unesco, *What is Intangible Cultural Heritage?* 2018, pp 4).

2.4 Besluit

Međimurska popevka staat terecht ingeschreven op de representatieve lijst van immaterieel cultureel erfgoed van de mensheid van UNESCO. Popveka maakt een belangrijk deel uit van het alledaagse leven van de inwoners van Međimurje en vertegenwoordigd mee het heden en verleden van de regio waarin het ontstaan is. Het is nu aan de betrokken partijen om de steun die UNESCO biedt om te zetten naar een juiste bescherming en promotie van het erfgoed. De nieuwe overkoepelende vereniging CENEKUM moet Međimurje in staat stellen om via popevka de gemeenschappen met elkaar te verbinden en te zorgen voor sociale cohesie en gendergelijkheid. Zo ontstaat er ook ruimte voor de participatie van minderheidsgroepen zoals de Roma-zigeuners. Door onderwijs aan te bieden aan zowel buitenstaanders als de volgende generaties kan het immaterieel cultureel erfgoed blijven bestaan en evolueren. Met de introductie van verschillende sociale media wordt er een groter draagvlak voor het voortbestaan van de liederen verzekerd.

“ Međimurje, kak si lepo zeleno,
cvetićem si ti meni ograjeno!

Međimurje, kak si lepo zeleno,
cvetićem si ti meni ograjeno!”

Međimurje, wat ben je mooi groen,
Je bloemen hangen over mijn hek!

Međimurje, wat ben je mooi groen,
Je bloemen hangen over mijn hek!

Međimurska popevka+ vertaling, <http://www.croatianhistory.net/etf/meddim.html#mura>

Bibliografie

Naila CERIBASIC, "Defining Woman and Men in the context of war: images in Croatian Popular Music (1990s)" in *Music and Gender*, Urbana & Chicago 2000, pp. 219-237.

Robert HARRISON, "What is Heritage?" in *Understanding the Politics of Heritage*, Manchester 2010, pp. 5-42.

Slaven KLIČEK & Jelena LONČAR, "Analysis of migration trends and functions of areas inhabited by Roma: example of Međimurje county (Croatia) and the settlement of Kuršanec " in *Geographica Pannonica* 20/4, pp. 227-241 (online) Januari 2018,
https://www.researchgate.net/publication/319383263_Analysis_of_migration_trends_and_functions_of_areas_inhabited_by_Roma_Example_of_Medimurje_county_Croatia_and_the_settlement_of_Kursanec , 25 november 2018.

Ellen KOSKOFF, *Music and Gender*, Urbana & Chicago 2000.

David LOWENTHAL, "Fabricating Heritage" in *History and Memory*, 10/1, Indiana 1998, pp. 5-24 (online) <https://www.jstor.org/stable/25681018>, 11 december 2018.

Međimurska županija, (online) 2015. <https://medjimurska-zupanija.hr/2016/03/14/medjimurje-county-history/>, 25 oktober 2018.

Filipa MARUSIC, *UNESCO Intangible Heritage of Croatia – Međimurska Popevka*, Total Croatia News, 1 december 2018 (online), <https://www.total-croatia-news.com/lifestyle/32750-unesco-intangible-heritage-of-croatia>, 1o december 2018.

Carol SILVERMAN, "Balkan Romani Culture, Human Rights and the State: Whose Heritage" in *Cultural Heritage in Transit. Intangible Rights as Human Rights*, Philadelphia 2014, pp. 125-148.

UNESCO, *Convention for the safeguarding of intangible cultural heritage* (online) december 2018, <https://ich.unesco.org/doc/src/01851-EN.pdf>, 5 december 2018.

UNESCO, *Nomination file No. 001396 for inscription of the Intangible Cultural Heritage of Humanity* (online) december 2018, <https://ich.unesco.org/en/10b-representative-list-01013>, december 2018.

UNESCO, *What is Intangible Cultural Heritage?* (online) december 2018, <https://ich.unesco.org/doc/src/01851-EN.pdf>, 11 december 2018.

Louise WRAZEN, "A place of her own, gendered Singing in Poland's Tatras" in *Performing Gender, Place and emotion in Music*, Rochester 2013, pp. 127-144.

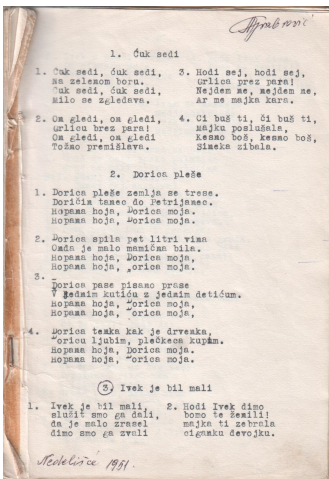
Lijst met afbeeldingen

1. De provincie Medimurje in noordwest Kroatie

<https://medjimurska-zupanija.hr/2016/03/14/medjimurje-county-history/>

2. Een blad uit een popoveka-zangboek

<https://www.total-croatia-news.com/lifestyle/32750-unesco-intangible-heritage-of-croatia>

3. De vrouw zingt, enkel mannen bespelen de instrumenten

<http://www.croatianhistory.net/etf/meddim.html>

4. Polen en de regio Podhale

Map 6.1. Poland and the region of Podhale. Map by Angela Stieder.

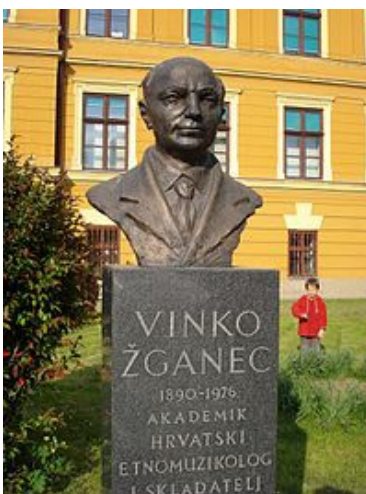
Louise WRAZEN, "A place of her own, gendered Singing in Poland's Tatras" in *Performing Gender, Place and emotion in Music*, Rochester 2013, pp. 127-144.

5. Een Roma-nederzetting in Medimurje

<https://steemit.com/people/@leonarda/gypsy-without-their-country-roma-people-in-croatia>

6. Standbeeld van de ethnomusicoloog uit Medimurje, Vinko Zganec

https://sh.wikipedia.org/wiki/Vinko_%C5%BDganec